

Susanne Johnsen
Äldreomsorgschef
Socialförvaltningen

Handlingsplan för Äldreomsorgen - Våld i nära relation

Inledning

Varje år drabbas många människor av relationsrelaterade brott. Våld i nära relationer är ett av våra mest dolda brott och kan drabba alla människor oavsett könsidentitet, ålder, ekonomiska förhållande, sexualitet, etnicitet, funktionsnedsättning etc. Våldsutövaren kan vara make/-maka, partner eller sambo men kan också vara annan familje-/släktmedlem, god man eller omvårdnadspersonal. Det är samhällets ansvar att stötta och hjälpa de kvinnor, barn och män som blir utsatta.

Vad är våld i nära relation?

”Våld är varje handling riktad mot annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra det den vill.”

Det kan vara svårt att upptäcka våld mot äldre och/eller funktionshindrade. Upptäckten av våld mot äldre försvåras av att tecknen kan misstas för uttryck av normalt åldrande. Övergreppen kan förutom de mer traditionella också bestå av bristfällig omsorg av olika karaktär. Det finns ingen anledning att tro att äldre skulle ha större anmälningsbenägenhet än andra i samhället när det gäller våld inom familjen. Vi kan utgå ifrån att det finns personer inom äldreomsorgen som är i behov av särskilt stöd på grund av att de är eller har varit utsatta för våld.

Våld mot äldre behöver förebyggas, upptäckas och hanteras.

Syfte:

- att inom Äldreomsorgen kunna se tecken på våld i nära relationer hos äldre och ge kunskap till personalen att kunna möta personer i dessa situationer.
- att ge en vägledning om vart personalen kan få råd och stöd, samt ge vägledning till den utsatte.
- att skapa rutiner för hur detta dokumenteras samt hur man agerar i den aktuella situation

I SOSFS 2009:22 står följande:

Av 3 kap. 3 § socialtjänstlagen framgår det att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet samt att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras.

Socialnämnden bör i verksamhet som rör våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våldfastställa uppföljningsbara mål : (se riktlinjer Hot och Våld i nära relationer IFO)

- beskriva hur grupper och enskilda ska informeras om nämndens verksamhet på området,
- regelbundet kartlägga omfattningen i kommunen av våld eller andra övergrepp av närstående,
- analysera hur de sociala tjänster som erbjuds svarar mot grupper och enskildas behov,
- fastställa på vilka områden det finns behov av att samverka såväl internt som externt, både på en övergripande nivå och i enskilda ärenden,
- beskriva hur skyddade personuppgifter ska hanteras,
- redogöra för hur nämnden ska fullgöra sitt ansvar för kontroll och uppföljning av sådan verksamhet till vilken nämnden har lämnat över genomförandet av insatser enligt socialtjänstlagen, och
- redovisa hur uppföljning och utvärdering av nämndens verksamhet på området bör göras.

All personal som genomför insatser enligt Socialtjänstlagen bör regelbundet få kompetensutveckling inom området Våld i nära relationer

Handlingsplan för äldreomsorgen

- att samtliga chefer inom äldreomsorgen får kunskap och utbildning under 2013 (sista utbildningsdag 4 dec)
- att under 2014 utbilda **all** personal för att kunna se tecken på våld i nära relationer och äldre
- att skapa rutiner för vilka kontakter omvårdnadspersonalen ska ta då de misstänker våld
- att skapa rutiner för dokumentation vid misstanke/bekräftelse av att våld förekommer

Olika former av våld:

Fysiskt våld: oönskad fysisk beröring och handling som orsakar skada och smärta. Det kan handla om att hålla fast, dra i håret, skaka, knuffa, nypa, ge örfilar, lugga, sparka, beröva sömn, ta stryptag, hota med kniv eller vapen.

Psykiskt våld: verbala kränkningar, handlingar som riktar sig mot den närståendes person, egendom eller människovärde. Psykiskt våld är också hot om fysiskt våld och konsekvenser av olika slag mot person, husdjur eller egendom. Begränsning av den närståendes rörelsefrihet är psykiskt våld. Det handlar också om ekonomisk styrning och kontroll.

Sexuellt våld: att tvingas delta i eller se på sexuella handlingar mot sin vilja som upplevs som kränkande.

Materiellt våld: den aggressivitet som riktas mot och förstör inventarier och ägodelar i och utanför hemmet som skapar rädsla och oro.

Latent våld: stark ilska som aggressivitet som är inbunden och visar sig i kroppsspråk och indirekta uttryck som rar den närstående att känna sig rädd och skrämmd. Latent våld upplevs som hot om konsekvenser och påminner om tidigare erfarenheter av fysiskt

Samverkans organisationer

UTVÄG SKARABORG

Utväg är en verksamhet som syftar till att samtliga myndigheter och organisationer, som kommer i kontakt med denna problematik, skall bemöta alla berörda på ett samordnat och konsekvent sätt. Utväg arbetar med individuella samtal samt gruppverksamhet för både kvinnor, män, ungdomar och barn. Arbetet syftar till att motivera till förändring samt att ge råd och stöd i olika situationer. Deltagandet i gruppverksamheten och individuella samtal är kostnadsfritt.

-

POLISEN

Polismyndigheten är ett led i samverkanskedjan med bl.a. åklagarmyndigheten. Relationsbetingat våld faller under allmänt åtalsbrott. Sådant våld är alltid straffbart oavsett om det sker i hemmet, på jobbet eller på allmän plats. Polisens arbete är att ta upp en anmälan och att dokumentera. I deras yrkesroll ingår att vara objektiv. Åklagaren leder utredningar och beslutar om det finns skäl för en eventuell anhållan eller om andra åtgärder behöver vidtas.

Polisen har också en brottsofferstödande roll. Polisen kan besluta om skyddsåtgärder som t ex skyddslarm, rondering och säkerhetssamtal.

SJUKVÅRDEN

En person som utsatts för våld i nära relation och uppsöker sjukvården för sina skador, talar i många fall inte om vad han/hon blivit utsatt för. Det är viktigt att sjukvårdspersonal är lyhörd och frågar om han/hon blivit utsatt för misshandel. Noggrann dokumentation av skador och upplevelser, är av stor betydelse för eventuella rättsliga följder.

KVINNOJOURN

Kvinnojourn är en ideell förening som har skyddat boende för kvinnor och barn och en akuttelefon som är bemannad utanför kontorstid. Kvinnor med kunskap om mäns våld mot kvinnor finns för stödsamtal och stöd vid eventuella myndighetskontakter. Kvinnan kan vara anonym. Jourkvinnorna har tystnadsplikt och ingen rapporteringsskyldighet till myndigheter. Däremot finns en överenskommelse mellan journen och socialförvaltningen om att de alltid rapporterar då det finns barn med i relationen.

-

BROTTSOFFERJOURN

Brottsofferjouren består av stödpersoner vars främsta uppgift är att lyssna på dem som drabbats av brott. De hjälper till med kontakter till olika myndigheter och försäkringsbolag

Kontaktuppgifter

Äldreomsorgen till ansvarig enhetschef

IFO (Individ och familjeomsorgen) mån – fre dagtid vx 0505-17000

Kvällar och helger Socialjouren stationerad i Skövde.

Telefon:

0500-49 74 21

0500-49 74 22

Telefontid

Måndag - torsdag, söndag

kl 17:00-23:00

Fredag-lördag

kl 17:00-02:00

Övrig tid ring polisen

Telefon: 114 14, vid akut 112

Polisen Telefon 112 akut, icke akut 11414 www.polisen.se/komtilloss

Sjukvården Telefon 1177 www.1177.se

Utväg Skaraborg www.utvag.se

BoJ (Brottsofferjouren) www.boj.se

Kvinnojouerna Skaraborg Telefon: 0200 -011 33 33

Kvinnohuset Tranan Telefon: 0500-41 86 68 www.kvinnohus.se

Västsvensk portal om våld i nära relationer www.valdirelationer.se/sv/Vald-i-nara-relationer1

Skaraborgs Sjukhus SkaS Handlingsplan

www.vgregion.se/sv/Skaraborgs-sjukhus/Skaraborg-sjukhus/Vardgivarsidan/Kvinnofrid

Barnens rätt i samhället BRIS www.bris.se

Var sker våld och av vem?

Våld kan ske:

I hemmet

Hos anhörig

På äldreboendet

Inom vården

Inom föreningar

Inom färdtjänst/sjukresor

Dessa kan vara de som utövar våld:

Partner

Barn, barnbarn, styvbarn

Andra anhöriga

Personal inom vård och omsorg

Andra äldre på boendet Chaufför

God man

Den vanligaste utövaren av våld är en manlig anhörig till den äldre

Riskfaktorer för våld mot äldre Osynlighet – Sårbarhet – Beroende

Stort vård och omsorgsbehov

Demenssjukdom

Psykisk ohälsa

Rörelsehinder

Missbruksproblematik

Svår ekonomisk situation

Kommunikationssvårigheter

Svagt socialt nätverk - isolering

Att vara kvinna är den tyngsta riskfaktorn för utsatthet för våld. Våldsförebyggande faktor är att ha ett socialt nätverk med vänner och släktingar som bryr sig om den äldre

Vad ska vi uppmärksamma?

Blåmärken, sår och brännskador

Skalpskador

Huvud- och/eller magsmärtor

Hjärtklappning och yrsel

Tandskador

Uttorkning

Skador på genitalia

Dåligt skött hygien

Värk i kroppen, sträckningar, muskelbristningar eller frakturer

Gråtattacker, depression och/eller ångest

Darrningar och/eller svettningar

Tillbakadragenhet

Förändrad aptit, sömnproblem och mardrömmar

Rädsla för sin partner, partnern är alltid med vid t.ex. olika möten och besök

Över/undermedicinering

Självd destruktivt beteende, suicidtankar och/eller suicidförsök

Konsekvenser av våld

Stress, rädsla, skuld och skam, tystnad

Försämrade hälsa - fysiskt och psykiskt – påskyndat åldrande

Ökad användning av värk- och sömn, lugnande och antidepressiv medicin

Ökad alkoholkonsumtion

Begränsat livsutrymme, isolering, ensamhet

PTSD (Post traumatiskt stress syndrom)

Olika exempel att använda sig av:

Våga fråga!

För att upptäcka våld behöver vi ställa frågor om våld

Att fråga om våld genom att generalisera

”Jag träffar många äldre i mitt jobb och många av dem jag möter har liknande symptom som du har.

En del mår så här dåligt för att de har någon som de är rädda för eller som gör dem illa.

Är det något du känner igen dig i? ”

”Eftersom många som jag träffar i mitt arbete lever med någon som skadar eller hotar dem, frågar jag nu alla om hur de har det i sina relationer.

Är det okej för dig? ”

”Jag har märkt att du den senaste tiden mår allt sämre. En del som jag möter har berättat att det beror på att de har det jobbigt med sin/sina partners/anhöriga. Vill du berätta om det är så för dig också? ”

Bemötande och rutiner A och O (se Riktlinjer Bemötande Våld i nära relationer IFO)

Mer att uppmärksamma

- Förstörda ägodelar
- Ägodelar/pengar är försvunna
- Reagerar med rädsla på fysisk närhet
- Smärtor eller obehagskänslor i mun och svalg vid. hjälp med tex matning, tandborstning.
- Försämrad funktionsnivå
- Förändrar sitt beteende eller kroppsspråk när anhörig eller partner är i närheten
- Blir rädd av vissa ljud, dofter, smaker eller bilder som kan handla om att personen återupplivar ett våldstillfälle vid olika sinnesuttryck

Att specifikt fråga om våld

Du verkar bekymrad över din partner. Kan du berätta mer om mig om det?
Uppträder partnern ibland på ett skrämmande sätt?
Vad gör/säger personen då? Hur blir detta för dig?

Brukar ni vara osams och bråka?
Blir din partner ibland våldsam?
Jag ser att du har blåmärken.

Vill du berätta för mig vad som har hänt?
Har din partner hotat att skada dig?
Är din partner svartsjuk? Har din partner försökt hindra dig från att göra saker som är viktiga för dig?
Hur blir detta för dig?

Har din partner skadat dig fysiskt (skakat, slagit, sparkat, strypt, puttat, bitit eller bränt)?
Har det hänt ofta? När/var hände det senast?

Är du rädd? Känner du att du befinner dig i fara?
Är det säkert för dig att vara ensam med din partner nu?
Känner du dig kontrollerad?

-